



**HAL**  
open science

# El fracàs de l'Estat occità. Les divergències de l'evolució entre Occitània i Catalunya (segles IX-XIII)

Hélène Débax

► **To cite this version:**

Hélène Débax. El fracàs de l'Estat occità. Les divergències de l'evolució entre Occitània i Catalunya (segles IX-XIII). Càtars i trobadors. Occitània i Catalunya: renaixença i futur, Generalitat de Catalunya, p. 68-75, 2003. hal-03305020

**HAL Id: hal-03305020**

**<https://hal.science/hal-03305020>**

Submitted on 20 May 2022

**HAL** is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

# El fracàs de l'Estat occità. Les divergències de l'evolució entre Occitània i Catalunya (segles IX-XIII)

En quatre segles, els quatre segles centrals de l'edat mitjana, es va invertir la relació de poder entre Catalunya i Occitània. Es va passar d'una Barcelona governada pels tolosans al segle IX a una Tolosa sotmesa al comte de Barcelona, rei d'Aragó, les vigílies de la batalla de Muret. El poder havia canviat de mans. En aquells dos moments de crisi aguda, la situació semblava rigorosament simètrica: la conquesta de Barcelona pels francs el 801, al capdavant dels quals hi havia Guilhem, comte de Tolosa, conegut amb els noms de sant Guillem o Guillem d'Aurenja, i el 1213 la submissió de Tolosa, quan el comte Ramon VI va jurar fidelitat a Pere I. La situació real era, és clar, ben diferent. Al segle IX, el triomfant Imperi carolingi dominava totes les terres cristianes del continent des del Llobregat fins a l'Oder i la Barcelona acabada de conquerir no era res més que un apèndix, el més meridional de la frontera amb l'Islam. Al final del segle XII es van establir, amb bases feudals de vassallatge, grans conjunts territorials més o menys independents: naixia l'Estat nació.

No obstant això, sembla que Catalunya i el Lenguadoc van tenir la mateixa evolució: eren comtats carolingis que, a causa del seu allunyament del poder central carolingi (més tard capetià), van adquirir autonomia; les societats respectives van viure al segle XI la mutació feudal, i el panorama general de la vida política i social hi era constituït, al segle XII, per grans principats. La qüestió és com i per què es va donar la inversió de les relacions de poder entre el principi del segle IX i el del XIII. Aquests dos fets no van ser pas tan conjunturals com podria semblar, no es tracta d'esdeveniments concrets resultants d'una situació crítica, sinó que revelen una evolució divergent que ens remet a una altra qüestió més profunda: per què Catalunya va aconseguir unificar-se sota l'ègida dels comtes reis, mentre que el Lenguadoc només es va poder unificar sota l'Administració francesa, després de la conquesta capetiana? Per què els poders occitans no van saber, o no van

poder, crear un estat nacional? Intentarem de respondre aquestes preguntes esborrant quatre segles de la història del sud de l'actual Estat francès. Partint del més general per anar fins al més particular, des de la geopolítica fins al camp social, analitzarem pas a pas els factors històrics generals, i després l'evolució política interna d'ambdues regions, abans de qüestionar les mutacions socials i el paper que va tenir la feudalització de la societat en les divergències de l'evolució. És evident que no trobarem aquí res de nou sobre la història catalana, però Catalunya servirà de referència, de testimoni, per entendre l'evolució general d'Occitània i el seu fracàs polític al segle XIII.

En el procés d'unificació de Catalunya, la posició que tenia a la Marca Hispànica, a la frontera del món cristià, es pot considerar com un factor important. La proximitat del perill musulmà va provocar sens dubte la unió dels diferents comtes. És un fet que, per al Lenguadoc, l'Islam era molt lluny, excepte per a un petit assentament a la Garda, a Provença, que no va constituir mai un veritable perill i que, en tot cas, va ser eliminat al final del segle X. Avui dia sabem que a Catalunya la cohabitació amb els musulmans no va portar enfrontaments continuats. La radicalització de la posició cristiana i la conquesta armada no es van donar fins al regnat de Ramon Berenguer IV. En canvi, el que potser va tenir més importància va ser l'entrada d'or musulmà a Catalunya pels sous dels mercenaris i sobretot pels impostos imposats a les taifes a partir de l'època de Ramon Berenguer I. Aquesta riquesa va suposar un mitjà essencial per al comte de Barcelona amb vista a resoldre la revolta dels barons a mitjan segle XI (es van comprar moltes adhesions), però també li va permetre d'emprendre una ambiciosa política d'expansió més enllà dels Pirineus mitjançant la compra dels comtats de Carcassona i Rasès els anys 1068-1070.

Un altre element va tenir sens dubte un paper molt important en la unitat de Catalunya: els vincles fa-



Divisió de l'Imperi carolingi després del tractat de Verdun (843).

miliars que unien les cases comtals catalanes. Exceptuant el de Pallars i Ribagorça, tots els comtats catalans, des del final del segle IX, eren governats per descendents de Sunifred. Aquests parentius es van anar refermant en totes les generacions mitjançant una notable endogàmia geogràfica: dels seixanta-un matrimonis comtals registrats per Martí Aurell, se'n van fer trenta-tres dintre de la futura Catalunya. Aquest conglomerat familiar va ser dominat cada cop més per la casa de Barcelona, que va reunir els comtats de Barcelona, Girona, Vic i després Besalú el 1111, Cerdanya el 1118, Rosselló el 1172 i Pallars Jussà el 1192.

A la mateixa època el Llenguadoc es trobava, però, davant d'una profusió de cabdills potencials, cap dels quals no va aconseguir imposar-se del tot. Al segle IX, en un context de lluites força complexes, d'assassinats, de traïcions i de redistribucions periòdiques dels comtats decidides pel rei o l'emperador, es van constituir dos blocs territorials i dos sistemes d'aliances. Els descendents de sant Guillem i de Bernat de Septimània van rebre el prestigiós títol de duc d'Aquitània i van esdevenir comtes de

Peitieu i d'Alvèrnia. A l'altra banda, a Tolosa, es va instal·lar una altra dinastia: el comte Frèdol, que guardava la ciutat per al seu senyor, un descendent de Guillem, el traí el 849 lliurant Tolosa a Carles el Calb. Aquesta traïció va afavorir la seva família, que va regnar a Tolosa fins a 1271. Al segle X, aquests tolosans es van apropiat el títol de marquès de Gòtia, o de Septimània, regió que reunia els antics comtats visigòtics de Narbona, Carcassona, Besiers, Agde, Magalona i Nimes. Aquestes dues famílies, els descendents de Guillem i de Ramon, eren francs provinents de l'aristocràcia de l'Imperi, però van arrelar al sud de l'actual Estat francès gràcies a un seguit de matrimonis amb llinatges locals i a una política d'assimilació de la cultura romana.

Pot semblar curiós que ens remuntem al segle IX per explicar la disseminació dels poders al Llenguadoc, però fins al segle XII aquestes esquerdes entre els partidaris de Guillem, sempre actius a Septimània, i els partidaris dels tolosans van tenir un paper força important, segons que sembla, en conflictes les causes dels quals van evolucionar, evidentment. Així com els senyors d'Andusa van ser



**Mancusos de Barcelona del temps de Ramon Berenguer I (1035-1076), a imitació dels dinars de Yahya al Mutali de Ceuta.**  
 Provenen del jaciment de Can Paleta, Castellfolit del Boix, Bages.  
 © de la fotografia: Arqueocat (J. Sales)

sempre fidels a Tolosa, contràriament als Trencavell, que dominaven Nîmes, els Guillem de Montpeller en van ser enemics i adeptes al comtat de Barcelona: eren hereus d'una tradició de Guillem, ben arrelada al seu nom, tramesa de generació en generació.

L'anàlisi de l'evolució del poder al Llenguadoc il·lustra perfectament aquesta dispersió, aquesta fragmentació política de la regió. Al segle x regnaven a Tolosa tres grans prínceps que ostentaven els títols de comtes i marquesos i que eren súbdits del rei, com ara Ramon Ponç, que va morir abans del 950, o com el comte descobert recentment en un sarcòfag de la basílica de Sant Sadurní, vestit amb finíssima roba de seda, llana i cotó, tenyida de porpra. Als comtes de Tolosa només els mancava el títol de rei; així i tot, les seves terres van ser anomenades *monarchia* per un cronista i *regnum* en una carta. Això no obstant, aquest principat va experimentar l'erosió contemporània de tots els grans conjunts territorials: es va fer massa gran massa aviat. També ens en podríem plantejar la coherència interna. Tolosa era una capital, però estava situada

a l'extrem occidental dels territoris comtals, pràcticament a la frontera amb Aquitània, molt lluny de Nîmes, de Sant Gèli i de les possessions orientals. La importància de la ciutat sembla que responia més al prestigi d'antiga capital del regne visigòtic que els francs havien volgut recuperar després de la conquesta que no pas a necessitats d'organització del territori. Els comtes no ho podien controlar tot i a cada comtat que dominaven van haver de confiar el poder local a famílies de vescomtes que, en principi, no eren més que lloctinents dels comtes, els quals, però, gràcies a la mutació feudal van prendre el poder efectiu entre el final del segle x i mitjan segle xi.

Certament, els comtes de Barcelona eren, al segle x, més modestos, però al final del segle x van evolucionar, igualment, cap a una independència de fet respecte al poder reial. A partir de llavors, ja no trobem ni en un costat dels Pirineus ni a l'altre cap resta d'homenatge, de visites a la cort ni de relacions de cap tipus amb el monarca que regnava a França (*regnante in Francia*). Tot i restar molt units a la dinastia carolíngia, els barcelonins van conservar un poder comtal molt fort assentat en les bases del poder públic fins a la dècada de 1020-1030. Seguidament va esclatar una crisi forta però breu, de la qual el comte va sortir vencedor i va començar a organitzar un veritable principat feudal.

En canvi, sembla que a Tolosa el poder s'anava esvaint des del final del segle x. La veritat és que disposem d'una documentació molt fragmentada, fins al punt que no coneixem els noms dels comtes de Tolosa a la segona meitat del segle x. Tanmateix, quan cap al 990 i fins a la seva desaparició el 1037 un comte reapareix en la documentació —es tracta de Guillem IV de Tolosa dit *Tallaferro*—, totes les actes que se'n conserven fan referència a Provença, que era l'herència de la seva dona. Es va atribuir fins i tot el títol de marquès de Provença, a més dels altres títols que ja tenia. No se sap explicar gaire bé aquest absentisme a Tolosa i el Llenguadoc, però es va carregar de conseqüències en una època en la qual el poder havia de ser proper per ser efectiu. Els vescomtes foren els qui van prendre pertot arreu el poder real, és a dir, el control dels castells i dels llinatges aristocràtics locals. A Albí i a Nîmes, van ser els futurs Trencavell; a Narbona, a Millau i a Lodeva, altres línies vescomtals; els vescomtes de Besiers i d'Agde depenien dels vells comtes de Carcassona, que també dominaven el de Rasès, i a Magalona hi governava una altra família comtal. Aquests potentats van esdevenir autònoms, poc o gens controlats pels comtes de Tolosa, es van afermar i van adquirir pel seu compte les noves maneres de l'organit-



**Segell del vescomte de Carcassona Raimon Trencavell I, vescomte de Besiers i Carcassona (1224-1226).**  
Centre Historique des Archives Nationales, D 760 bis.  
© de la fotografia: Centre Historique des Archives Nationales



**Segell de Roger Bernat II, comte de Foix i vescomte de Castellbò (1223-1241).**  
Centre Historique des Archives Nationales, D 664.  
© de la fotografia: Centre Historique des Archives Nationales

zació social i política, el castell, el feu i el jurament de fidelitat.

Al final del segle xi i al segle xii, els comtes de Barcelona van establir les bases d'un estat feudal. Van esdevenir reis d'Aragó, els seus legisladors van el-

borar un codi, els Usatges, i van definir més concretament els principis de la sobirania d'acord amb el renaixent dret romà i la definició territorial del poder. Els comtes es van envoltar d'una administració més preparada que menava una fiscalitat completament nova. Aquí hi havia les bases d'un estat.

La situació era ben diferent al Llenguadoc. Això no obstant, l'esclat polític fou menor al segle xi que al segle anterior. Els Trencavell, per matrimonis i successions, van reunir els vescomtes d'Albí, Nimes, Besiers, Agde, Carcassona i Rasès. Al seu costat no van quedar vescomtes enlloc més que a Narbona i Millau (futurs comtes de Rodés), i a Montpeller hi va emergir un llinatge, els dels Guillem, pel qual Montpeller va prendre progressivament el relleu als vescomtats d'Agde i Besiers i al comtat de Magalona. Aquesta concentració, però, no va fomentar la unificació, sinó tot el contrari. El Llenguadoc era, llavors, l'escenari del que s'ha anomenat *la guerra dels cent anys del segle xii*, que no va fer res més que aguditzar les enemistats, afavorir el trencament d'aliances i avivar els odis entre els detentors del poder. Aquesta guerra tenia com a motiu principal el control de Provença entre els comtes de Tolosa i de Barcelona, cadascun hereu d'una branca de la línia dels comtes marquesos de Provença. El conflicte va implicar el rei de França i el d'Anglaterra, però també el duc d'Aquitània, gran enemic dels tolosans. Els Trencavell van fer servir una estratègia hàbil però perillosa. Van canviar unes quantes vegades d'aliança, ara amb Tolosa, que era el seu senyor natural per Albí, Nimes, Besiers i Agde, ara amb Barcelona, la qual, des de la compra de Carcassona i Rasès al segon terç del segle xi, era el seu senyor contractual per aquests dos comtats. Els vescomtes Trencavell van guanyar una certa autonomia, però sens dubte van exasperar els tolosans. Un comte de Tolosa va ser qui, de fet, va escriure, el 1177, al capítol general de Cîteaux per denunciar l'heretgia que envaïa el Llenguadoc, i va acusar indirectament els Trencavell de protegir-la. No podent desfer-se de cap altra manera dels vescomtes que dividien en dues les seves possessions, el comte Ramon V es va arriscar a utilitzar l'arma espiritual. En principi, la croada albigea va ser una guerra contra els Trencavell, i el mateix comte de Tolosa va ser present en el setge de Carcassona, on va ser capturat l'últim vescomte, el qual va morir poc temps després a la presó (1209). El que segur que no havia previst el comte de Tolosa era que els territoris dels Trencavell serien atorgats als croats, a Simó de Montfort i els seus barons, i que ell en seria la víctima següent, després de Muret i la mort de Pere I i després de les seves infruc-

tuoses temptatives de reconquesta: l'adhesió del comtat de Tolosa al territori reial va ser organitzada el 1229 i es va fer efectiva el 1271.

D'altra banda, no es veu que al Languedoc s'hi hagués fundat un estat comparable al dels barcelonins. La situació dels comtes de Tolosa era molt difícil, perquè el seu principat estava situat sense unitat entre Tolosa i Provença travessant la Roergue. Van tenir, és cert, l'embrió d'administració, però no el d'una llei que tingués poder sobre el territori ni tampoc el d'una fiscalitat organitzada. El comte no va aconseguir ni tan sols d'imposar-se com a senyor feudal als vescomtats nascuts dels seus antics comtats. A més, en unes quantes ocasions, els comtes van abandonar les seves terres per conquerir la glòria a l'Orient. Ramon IV va ser un dels caps de la primera croada i en va dirigir tots els contingents meridionals. Va crear un efímer comtat de Trípoli que va

governar el seu fill. El seu segon fill, Alfons Jordà, va néixer a l'Orient i hi va tornar per morir el 1148, després d'haver governat Tolosa durant més de trenta anys. Aquest miratge oriental, sens dubte, també va tenir moltes conseqüències en el context de les guerres contínues del segle XII.

El balanç és el següent: fracàs a Tolosa, èxit a Barcelona. Amb tot, ens podríem preguntar si, en la nostra temptativa d'explicació, no ens hem basat en un raonament erroni. Els elements divergents entre el Languedoc i Catalunya serien considerats obstacles a la unitat perquè aquesta no es va arribar a esdevenir al Languedoc. Les conseqüències, no explicarien les causes? Per exemple, els vincles familiars massa estrets potser no són *a priori* factors d'unitat. Els conflictes no són mai, en realitat, tan devastadors ni els odis, tan inesvaïbles com a dintre de les famílies. D'altra banda, un gran príncep molt

Els comtats catalans i occitans al final del segle X.



*Càtars i trobadors. Occitània i Catalunya : renaixença i futur*, Catalogue de l'exposition du Museu d'Història de Catalunya, Generalitat, Barcelone, 2003

per sobre de l'aristocràcia regional hauria pogut ser un factor d'unitat, de la mateixa manera que un comte cobert de glòria a l'Orient s'hauria pogut imposar com a autoritat incontestable. Per delimitar millor el problema, ens sembla que s'hauria d'obrir una altra qüestió: la de l'evolució de les estructures socials i dels models segons els quals va tenir lloc la feudalització de la societat.

Segons la tesi de Pierre Bonnassie, el procés de feudalització de la societat catalana és ben conegut. Del Languedoc, en canvi, no se n'ha confirmat el caràcter feudal fins recentment, gràcies als treballs de Monique Bourin, Jean-Louis Biget, Claudie Amado i els nostres. Ja no es pot, doncs, analitzar la divergència de l'evolució com una conseqüència de la no-feudalització de la societat llenguadociana.

L'exemple dels territoris dels Trencavell, que eren vescomtes d'Albí, Besiers, Agde, Carcassona i Rasès, permet d'extreure conclusions segures. S'ha conservat una documentació prou àmplia i precisa per analitzar les estructures feudals. Aquests vescomtes van fer redactar, vers 1186-1188, un cartulari on es van copiar cinc-cents vuitanta-quatre textos essencialment d'índole feudal: infeudacions, preses de feus, regulació de conflictes i sobretot més de tres-cents juraments feudals, els quals són totalment idèntics als juraments feudals catalans que va estudiar Michel Zimmermann. Tot i això, a diferència de Catalunya, no trobem al Languedoc cap *convenientia* feudal. Els drets i deures respectius del senyor i del vassall estaven definits d'una manera molt menys precisa, tant en les donacions de feus com en els juraments. No era segur que es redactessin els termes de l'acord previ a l'entrada al vassallatge. Això implicava una imprecisió més gran en les obligacions respectives, no solament per als historiadors actuals, sinó també per als contemporanis: els vescomtes no van disposar d'aquell preciós instrument per a la construcció del seu poder que van ser les *convenientiae*. Més i tot, es desprèn de l'anàlisi d'aquestes fonts que la noció de vassallatge, la *solidantia* catalana, els era totalment desconeguda. En cap text no surt el concepte d'*homo solidus* o de *melius senior*. Aquesta constant del principat dels Trencavell es pot aplicar també als territoris dels Guillem de Montpeller, dels quals s'ha conservat també un cartulari que no conté tampoc cap referència al vassallatge. Per tant, es constata fins a quin punt la solidesa va ser un valuós instrument en mans dels comtes de Barcelona per assentar el seu poder superior.

D'altra part, a Barcelona els comtes van aconseguir de refermar el caràcter públic de les fortifica-



Ramon Berenguer I i Almodis de la Marca lliuren dues mil unces d'or al comte Guillem Ramon de Cerdanya per la cessió dels drets sobre els comtats de Carcassona i Rasès (1067).  
Ministerio de Educación, Cultura y Deportes-Arxiu de la Corona d'Aragó, *Liber Feudorum Maior*, fol. 83

cions. Se'n pot trobar el motiu en la brevetat de la crisi de la instal·lació del règim feudal: un cert nombre de principis del poder públic anterior no s'havien oblidat, perquè era en la base de l'organització política fins als anys 1020-1030. En canvi, sembla que al Languedoc els atributs del poder públic van caure en desús molt més aviat, les formes de la justícia pública ja no eren respectades almenys des del final del segle x. Ni el comte de Tolosa ni, evidentment, els vescomtes no van arribar a considerar mai públiques totes les fortificacions, com van fer els comtes de Barcelona. El poder en l'àmbit dels vescomtats dels Trencavell es va reconstruir sobre els feus de represa. Aquest mecanisme jurídic era constituït per tres actes: un senyor feia una donació sense restriccions del seu castell, el vescomte l'hi restituïa

en feu i després el senyor prestava jurament de fidelitat als Trencavell. Aquest procés va permetre als vescomtes d'edificar jerarquies de poder sobre els castells, i així van aconseguir de refermar la seva supremacia sobre l'aristocràcia llenguadociana. Trobem documentació d'aquestes represes en feu de castells fins al final del segle XII. Aquests models de feudalització de la regió també mostren que la dispersió dels poders fou precoç i general al Llenguadoc. Pertot arreu es van constituir, entre el final del segle XI i la primera meitat de l'XI, senyories banals ancorades a llocs fortificats, els *castra*. Paradoxalment, una feudalització molt profunda de tota la societat llenguadociana va ser sens dubte el que va obstaculitzar la reconstrucció dels poders en el context del segle XII, tant per als vescomtes com per als comtes, i el que va impedir l'edificació d'un estat occità.

La territorialització del poder constitueix l'últim element de divergència entre Catalunya i el Llenguadoc. Ja hem assenyalat que el comte de Barcelona dictà reglaments vàlids per a tots els seus comtats, però en una clàusula inclosa a les seves *convenientiae* també demanava al seu vassall de no atacar cap dels seus béns; la llista que apareix després d'aquesta fórmula revela una veritable geografia del poder comtal. «Aquesta promesa de fidelitat equival a una reconeixença de la supremacia barcelonina i li atorga un principi de fonament jurídic», afirma Michel Zimmermann. Per contra, al Llenguadoc quan aquesta fórmula apareixia al principi d'un jurament, el vassall es limitava a prometre de no tocar els *honores* del seu senyor, per la qual cosa no n'hi ha mai una llista concreta. La definició territorial del poder va restar, doncs, indefinida al Llenguadoc. Els Trencavell no van passar mai de ser els ves-

Els comtats catalans i occitans al final del segle XII.





comtes dels seus sis vescomtats, cadascun amb la seva capital, cadascun amb els seus castells que en depenien. No van triar mai el seu vescomtat dominant entre Albí, el seu ancoratge més antic, Besiers o Carcassona. Durant el curs del segle XII, els testaments vescomtals van repartir, a més, els seus territoris entre diferents fills, per la qual cosa els sis vescomtats no van formar una entitat territorial unificada, ni tampoc els Trencavell no van tenir mai súbdits, sinó vassalls i vassalls de vassalls. Els vescomtes van construir el seu poder sobre els vincles feudals, i així van aconseguir d'unir-se amb els més grans llinatges de les seves terres, però no van tenir mai un poder real sobre els castells, els *milites* i els camperols que depenien d'aquests barons de la terra. Els vescomtes només van tenir sobre aquests un poder mediat per l'intermediari dels grans llinatges que els rendien homenatge i jurament. No es va revelar una veritable evolució cap a un principat que hauria suposat un control sobre aquests *milites* de base passant per sobre dels magnats.

El vescomte va definir sempre el seu poder només en termes feudals i de vassallatge, no va tenir mai un territori, ni un estat ni una veritable administració. Com va observar Thomas Bisson, en una situació així el poder no es podia delegar, sinó que s'havia de compartir. L'evolució cap a un principat territorial no es va arribar a donar, frenada sens dubte per una feudalització profunda de totes les relacions internes de l'aristocràcia llenguadociana.

Per tant, el fracàs de la construcció d'un principat al Llenguadoc i l'èxit a Catalunya són deguts més a condicions generals que no pas a factors interns,

conseqüències dels models de la feudalització. No es pot dir que el Llenguadoc experimentés una feudalització imperfecta, inacabada, ben al contrari. Ens sembla que la feudalització del segle XI va ser molt general i la disseminació dels poders, extrema. Per tot arreu petits senyors van acaparar o construir fortificacions, van imposar la seva llei a les terres que els envoltaven i van iniciar guerres contra els castells veïns. La segona fase, la de la reconstrucció dels poders, es va dur a terme, segons que sembla, d'una manera imperfecta. Cap poder no va aconseguir de fer-se obeir d'una manera clara, ni els comtes de Tolosa ni els Trencavell; una relació poc favorable de les forces no va permetre als últims d'imposar als seus vassalls quelcom més que una promesa d'ajut, de consell i de rendició del castell a qualsevol convocatòria. Aquest poder era plenament feudal, les sèries de juraments a castells ho demostren, però els vescomtes no van poder determinar els instruments que van ser la base de la supremacia barcelonina: *convenientiae* detallades, vassallatge i reconeixença del poder comtal en un àmbit territorial. La mutació feudal va tenir lloc al Llenguadoc, però no va beneficiar del tot els comtes, que no van saber constituir una piràmide feudal. No havent hagut d'afrontar una gran revolta, no van ser capaços d'imposar-se fermament a una aristocràcia que no havien vençut militarment. No van poder mai fer reconèixer el seu poder superior sobre totes les fortificacions llenguadocianes, fer que tots els senyors els rendissin homenatge i, per tant, assentar un estat, atès que aquests són exactament els elements que van constituir el fonament de l'Estat català.